

У Х В А Л А
ДРУГОЇ КОЛЕГІЇ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Литвиненка Олексія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзацу першого пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, абзацу другого пункту 8 Порядку проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Питання проведення індексації пенсій у 2019 році“

м. К и ї в
24 лютого 2022 року
№ 25-2(II)/2022

Справа № 3-11/2022(22/22)

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України у складі:

Сліденко Ігор Дмитрович (голова засідання),
Головатий Сергій Петрович (доповідач),
Лемак Василь Васильович,

розглянула на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Литвиненка Олексія Івановича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів абзацу першого пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–IV (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 49–51, ст. 376) зі змінами, абзацу другого пункту 8 Порядку проведення перерахунку пенсій

відповідно до частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Питання проведення індексації пенсій у 2019 році“ від 20 лютого 2019 року № 124 (Урядовий кур’єр, 2019 р., 26 лютого).

Заслухавши суддю-доповідача Головатого С.П. та дослідивши матеріали справи, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у с т а н о в и л а :

1. Литвиненко Олексій Іванович як суб’єкт права на конституційну скаргу звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням (вх. № 18/22 від 21 січня 2022 року) визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), приписи абзацу першого пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–IV зі змінами (далі – Закон № 1058–IV), абзацу другого пункту 8 Порядку проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Питання проведення індексації пенсій у 2019 році“ від 20 лютого 2019 року № 124 (далі – Порядок).

Згідно з абзацом першим пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV «Особам, пенсії/щомісячне довічне грошове утримання яким призначені відповідно до законів України „Про Кабінет Міністрів України“, „Про державну службу“, „Про Національний банк України“, „Про дипломатичну службу“, „Про службу в органах місцевого самоврядування“, „Про прокуратуру“, „Про статус народного депутата України“, „Про судоустрій і статус суддів“, „Про судову експертизу“, „Про статус і соціальний захист

громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“, „Про наукову і науково-технічну діяльність“, „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів“, Митного кодексу України, Податкового кодексу України, Положення про помічника-консультанта народного депутата України, розмір яких з урахуванням перерахунку, передбаченого пунктом 4³ цього розділу, розрахований за нормами цього Закону, буде більший, проводиться автоматичне, без їхнього звернення, переведення пенсії на умовах, передбачених цим Законом, за матеріалами пенсійних справ».

Згідно з абзацом другим пункту 8 Порядку «Якщо розмір пенсії, обчислений відповідно до Закону, буде більшим від розміру пенсії, обчисленого відповідно до Митного кодексу України, Податкового кодексу України, Законів України „Про Кабінет Міністрів України“, „Про державну службу“, „Про Національний банк України“, „Про дипломатичну службу“, „Про службу в органах місцевого самоврядування“, „Про прокуратуру“, „Про статус народного депутата України“, „Про судоустрій і статус суддів“, „Про судову експертизу“, „Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи“, „Про наукову і науково-технічну діяльність“, „Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів“, Положення про помічника-консультанта народного депутата України, затвердженого постановою Верховної Ради України від 13 жовтня 1995 р. № 379, проводиться автоматичне, без звернення особи, переведення на пенсію на умовах, передбачених Законом, за матеріалами пенсійних справ, про що органи Пенсійного фонду України інформують зазначених осіб шляхом надсилання листа або смс-повідомлення на номер мобільного телефону операторів мобільного зв'язку України».

На думку автора клопотання, оспорювані приписи Закону № 1058–IV та Порядку не відповідають вимогам частин першої, другої статті 8, частини п'ятої статті 17, частин другої, третьої статті 22 Конституції України.

2. Зі змісту конституційної скарги та долучених до неї матеріалів випливає таке.

Литвиненко О.І. з 14 вересня 2001 року перебуває на обліку в Головному управлінні Пенсійного фонду України в Херсонській області (далі – Управління) та отримує пенсію за вислугу років на підставі Закону України „Про прокуратуру“ від 5 листопада 1991 року № 1789–ХІІ зі змінами.

У березні 2020 року Литвиненко О.І. звернувся до Управління із заявою про перерахунок його пенсії з 1 жовтня 2017 року на підставі Рішення Конституційного Суду України (Другий сенат) від 13 грудня 2019 року № 7-р(П)/2019, постанови Кабінету Міністрів України „Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо оплати праці працівників прокуратури“ від 30 серпня 2017 року № 657 та довідки Херсонської обласної прокуратури про розмір заробітної плати Литвиненка О.І. за нормами, чинними станом на вересень 2017 року. Рішенням від 23 березня 2020 року № 38/03-17 Управління відмовило Литвиненку О.І. у здійсненні такого перерахунку.

Управління листом від 6 травня 2020 року № 3858 повідомило Литвиненка О.І., що з 1 травня 2020 року розмір його пенсії, обчислений за нормами Закону № 1058–ІV, перевищив розмір призначеної йому пенсії, а тому здійснено автоматичне переведення виплати пенсії відповідно до Закону № 1058–ІV як за доцільним розрахунком. У листі зазначено, що у разі незгоди з автоматичним переведенням виплати пенсії Литвиненко О.І. має право звернутися з відповідною заявою для зворотного переведення, що буде здійснено з першого числа місяця, наступного за місяцем надходження заяви. Із долучених до конституційної скарги матеріалів випливає, що пенсію за віком відповідно до Закону № 1058–ІV Литвиненко О.І. отримував до 25 листопада 2020 року.

Литвиненко О.І. звернувся до Херсонського окружного адміністративного суду з позовом до Управління, в якому просив, зокрема, визнати протиправним

та скасувати рішення Управління від 23 березня 2020 року № 38/03-17, зобов'язати здійснити перерахунок призначеної пенсії з проведенням індексації коштів з 1 жовтня 2017 року, а також визнати протиправними дії Управління щодо здійснення автоматичного переведення виплати пенсії з одного виду на інший, скасувати такий перевід та зобов'язати відновити виплату пенсії за вислугу років. До Херсонського окружного адміністративного суду 30 березня 2021 року надійшла заява Литвиненка О.І., в якій він, зокрема, відмовився від позовних вимог в частині автоматичного переведення виплати пенсії з одного її виду на інший та скасування такого переведення.

Херсонський окружний адміністративний суд рішенням від 26 травня 2021 року адміністративний позов Литвиненка О.І. задовольнив частково, визнав протиправним та скасував рішення Управління від 23 березня 2020 року № 38/03-17 про відмову Литвиненку О.І. у перерахунку пенсії за вислугу років та зобов'язав Управління здійснити такий перерахунок з 13 грудня 2019 року на підставі довідки Херсонської обласної прокуратури про розмір заробітної плати з виплатою різниці між фактично отриманою та перерахованою сумою пенсії.

Рішення Херсонського окружного адміністративного суду від 26 травня 2021 року Литвиненко О.І. оскаржив до П'ятого апеляційного адміністративного суду.

П'ятий апеляційний адміністративний суд постановою від 20 жовтня 2021 року апеляційну скаргу Литвиненка О.І. задовольнив частково, зазначивши, що він „погоджується з доводами апелянта, що судом першої інстанції не надано належної оцінки вимогам щодо <...> визнання протиправними дій щодо здійснення автоматичного переведення виплати пенсії позивача з одного її виду (пенсія за вислугу років) на інший (не визначений вид) та скасування такого переведення“, проте наголосив, що „дані обставини не є підставою для задоволення відповідних позовних вимог в частині відмови“ з огляду, зокрема, на те, що дії Управління щодо автоматичного переведення Литвиненка О.І. з одного виду на

інший є правомірними, ґрунтуються на приписах пунктів 4³, 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV, а також на проведених розрахунках пенсії Литвиненка О.І., з яких убачається, що розмір пенсії за віком на 1 травня 2020 року був більший, ніж розмір його пенсії, яку він отримував на підставі Закону України „Про прокуратуру“ від 14 жовтня 2014 року № 1697–VII.

3. Автор клопотання вважає, що «норми п. 4-7 Розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV відображені словами „автоматично, без їхнього звернення“ суперечать положенням ч. 5 ст. 17 та ст. 23 Основного Закону». Обґрунтовуючи неконституційність оспорюваних приписів Закону № 1058–IV, Литвиненко О.І. стверджує, що, «надаючи пенсійним органам окремими нормами, викладеними у пункті 4-7 Розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV, повноваження щодо автоматичного позбавлення такого виду пенсії без звернення пенсіонера, законодавець нівелював переваги, які пов’язані з отриманням пенсії за вислугу років, позбавив пенсіонерів органів прокуратури пільг та гарантій, передбачених у нормах ст. 50-1 Закону № 1789–XII, право на які набуто легітимно тривалою державною службою екстремального характеру».

Аналізуючи практику Конституційного Суду України, Литвиненко О.І. зазначає, що „пенсія за вислугу років є додатковою гарантією держави особам, які виконували на протязі всієї служби обов’язки, які за значимістю у житті українського народу є найважливішими і виходячи з вимог ст.ст. 21, 24, 23 Основного Закону за обсягом були більшими від обов’язків інших громадян, тому за нормами частини п’ятої статті 17 та ст. 23 Основного Закону їх права, в тому числі і право на соціальний захист за змістом і обсягом мають бути виходячи з принципу пропорційності (розмірності), співрозмірними змісту та обсягу виконаних ними обов’язків, справедливо компенсуючи їм затрати фізичних та моральних сил понесених ними під час служби та виконанні службових обов’язків“.

На думку автора клопотання, «Юридична конструкція норм, викладених у пункті 4-7 Розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV <...> є неоднозначною і незрозумілою, особливо у визначенні поняття „без їхнього звернення“», а отже, «норми пункта 4-7 Розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV не відповідають принципу передбаченості, є нечіткими та незрозумілими, тому суперечать принципу юридичної визначеності як складнику принципа верховенства права».

4. Вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України виходить із такого.

Відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України“ конституційною скаргою є подане до Конституційного Суду України письмове клопотання щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України (його окремих положень), що застосований в остаточному судовому рішенні у справі суб'єкта права на конституційну скаргу (частина перша статті 55); у конституційній скарзі має міститись обґрунтування тверджень щодо неконституційності закону України (його окремих положень) із зазначенням того, яке з гарантованих Конституцією України прав людини, на думку суб'єкта права на конституційну скаргу, зазнало порушення внаслідок застосування закону (пункт 6 частини другої статті 55); суб'єктом права на конституційну скаргу є особа, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України (його окремі положення) суперечить Конституції України (абзац перший частини першої статті 56); конституційна скарга вважається прийнятною за умов її відповідності вимогам, передбаченим статтями 55, 56 цього закону (абзац перший частини першої статті 77).

4.1. Згідно з абзацом другим пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV особи, пенсію яким переведено на пенсію на умовах Закону № 1058–IV, у будь-який час можуть звернутися до органів Пенсійного фонду України для переведення на пенсію та із встановленням розміру, отримуваного до такого переведення, з першого числа місяця, що настає за місяцем, у якому надійшла така заява, про що Управління повідомило автора клопотання листом від 6 травня 2020 року. До того ж зі змісту абзацу першого пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV випливає, що автоматичне переведення пенсії на умовах, визначених в Законі № 1058–IV, здійснюється, якщо розмір пенсії, розрахованої за нормами Закону № 1058–IV з урахуванням перерахунку, буде більший, ніж розмір пенсії, що її призначено особі.

Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України зазначає, що згідно з юридичною позицією Конституційного Суду України, викладеною в Рішенні від 22 травня 2018 року № 5-р/2018, „положення частини третьої статті 22 Конституції України необхідно розуміти так, що при ухваленні нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих конституційних прав і свобод людини, якщо таке звуження призводить до порушення їх сутності“ (абзац десятий підпункту 2.2 пункту 2 мотивувальної частини).

Приписи пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону № 1058–IV не передбачають позбавлення пенсіонерів органів прокуратури права на пенсійне забезпечення та не скасовують право на пенсію за вислугу років, а автоматичне переведення пенсії на інший вид пенсії здійснюється з метою виплати її в більшому розмірі.

Отже, аналіз змісту конституційної скарги та долучених до неї документів і матеріалів дає підстави для висновку, що суб'єкт права на конституційну скаргу висловив власне розуміння права на соціальне забезпечення в контексті

висловив власне розуміння права на соціальне забезпечення в контексті змісту та обсягу існуючих прав і свобод, що не можна вважати обґрунтуванням тверджень щодо неконституційності оспорюваних приписів Закону № 1058–IV.

4.2. Автор клопотання просить визнати неконституційними, зокрема, приписи абзацу другого пункту 8 Порядку, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України.

У зв'язку з цим Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України зазначає, що згідно зі статтею 151¹ Конституції України, частиною першою статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“ особа може подати конституційну скаргу лише щодо перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) закону України. Отже, акти Кабінету Міністрів України не є предметом конституційного контролю за конституційною скаргою.

Наведене свідчить про невідповідність конституційної скарги вимогам пункту 6 частини другої статті 55 Закону України „Про Конституційний Суд України“.

Ураховуючи викладене та керуючись статтями 147, 151¹, 153 Конституції України, на підставі статей 7, 32, 37, 55, 56, 58, 61, 62, 77, 83, 86 Закону України „Про Конституційний Суд України“, відповідно до § 45, § 56 Регламенту Конституційного Суду України Друга колегія суддів Другого сенату Конституційного Суду України

у х в а л и л а:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційною скаргою Литвиненка Олексія Івановича щодо відповідності

Конституції України (конституційності) приписів абзацу першого пункту 4⁷ розділу XV „Прикінцеві положення“ Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–IV зі змінами, абзацу другого пункту 8 Порядку проведення перерахунку пенсій відповідно до частини другої статті 42 Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України „Питання проведення індексації пенсій у 2019 році“ від 20 лютого 2019 року № 124 на підставі пункту 4 статті 62 Закону України „Про Конституційний Суд України“ – неприйнятність конституційної скарги.

2. Ухвала Другої колегії суддів Другого сенату Конституційного Суду України є остаточною.

**ДРУГА КОЛЕГІЯ СУДДІВ
ДРУГОГО СЕНАТУ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**